

بررسی تطبیقی مؤلفه‌های روایت‌پردازی: در دو اثر مهم عرفانی ایران زمین، "کیمیای سعادت و اسرار التوحید"

معصومه اصفهانی‌ها^۱، ویدا وفایی^۲

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه زبان ادبیات فارسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، گرایش زبان و ادبیات فارسی

^۲ عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، گروه زبان ادبیات فارسی

چکیده

این پژوهش به بررسی و شناخت مؤلفه‌های روایت‌پردازی در دو کتاب ادبی و عرفانی ذکر شده این پایان‌نامه، با روش توصیفی می‌پردازد. روش گردآوری داده‌ها به صورت اسنادی است که شامل احوال و اقوال دو تن از صوفیان و عرفای مشهور و برجسته ایران در اواخر قرن سوم تا قرن پنجم یعنی شیخ ابوسعید ابی‌الخیر (۴۴۰-۳۵۷ ه‍.ق) و امام ابوحماد محمد غزالی (۵۰۵-۴۵۰ ه‍.ق) است. ابداع و به کارگیری حکایت و سود جستن از ظرفیت‌های روایی از شگردهای صوفیان برای تأثیر بخشیدن به کلام خود در طول تاریخ صوفیه بوده است. این روایت‌ها اگرچه در ساخت و صورت و معنا تقریباً همسان و همسویند اما گاه ویژگی‌هایی دارند که آن‌ها را از هم متمایز می‌کند. در این حکایات تکیه بر محتوا و درون‌مایه است که از نظر گستردگی روایات این درون‌مایه‌ها مختلف و گاه متضاد است، اما درون‌مایه اصلی را می‌توان چنین تعریف کرد «یکسو نگرستن و یکسان زیستن» و این نگرش خاص رفتاری نامعقول را به وجود می‌آورد و این روایات نامعقول معمولاً از پیرنگ ضعیف برخوردار است و همچنین مؤلفه‌های دیگری مانند لحن و صحنه و گفت‌وگو در این حکایات‌ها وجود دارند که بسیار کم‌رنگ است.

واژه‌های کلیدی: مؤلفه‌های روایت، شیخ ابوسعید ابی‌الخیر، ابوحماد غزالی، اسرارالتوحید، کیمیای سعادت.

مطالعات ادبیات، عرفان و فلسفه

دوره ۴، شماره ۲، بهار ۱۳۹۷، صفحات ۱۶-۱